

Referat despre Cronicari: Grigore Ureche

Spre deosebire de lucrarile religioase (marea lor majoritate compilatii si traduceri) cronicile sunt compuneri originale. Sunt scrise de boieri, stiutori de carte, unii dintre ei cu o cultura vasta si temeinica.

Cele mai valoroase cronici sunt scrise din dorinta de a comunica urmasilor o experienta utila. Cronicile muntene sunt cronici de curte scrise la comanda unui donitor. Cronicile scrise din imbold propriu au in general caracter obiectiv; cronicile de curte au un caracter subiectiv.

In cronicile romanesti se observa o conceptie deista (toate evenimentele sunt explicate prin vointa lui Dumnezeu). Cronicarii scriu cu intentia marturisita de a istorisi, de a educa, de a instrui, de a moraliza.

Cronicile au o deosebita valoare literara, artistica si filologica; cuprind primele realizari ale prozei culte romanesti. Au o valoare filologica pentru ca ele constituie o adevarata arheologie lingvistica, reflectand starea de dezvoltare a limbii romane din epoca respectiva.

Cronicile sunt texte multifunctionale: a educa, a moraliza, a instrui.

Grigore Ureche este autorul primei cronici in limba romana. Este intemeietorul istoriografiei romanesti. El isi scrie cronica din imbold propriu.

Aceasta prima cronica in limba romana este mai apropiata de istorie, decat de literatura; pe cronicar il intereseaza mai ales ce comunica - el este interesat de exactitatea informatiilor pe care le transmite urmasilor sai.

In aceasta cronica nu exista fictiune. Totul se bazeaza pe documente controlabile - de aceea aceasta cronica poate fi introdusa in familia formelor narrative nefictive, dupa terminologia lui Welter si Waren, care se bazeaza pe documente, pe adevar.

Cu toate acestea si aceasta cronica cuprinde modalitati de exprimare specifice literaturii si nu istoricului: portrete, descrieri, naratiuni, siruri dialogate, stil direct, proverbe, exprimari metaforice.

Cronicarul Grigore Ureche nu isi propune sa scrie frumos, sa se exprime elevat ci sa comunice o experienta utila urmasilor sai: ca sa nu se ineece a toate tarile anii trecuti si sa nu sa stie ce s-au lucrat

Cronicarul este constient de rolul educativ al istoriei: sa ramane feciorilor si nepotilor, sa le fie de invatatura despre cele rele sa se fereasca si sa se socoteasca, iara de pre cele bune sa urmeze si sa invete si sa se indirecteze.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Pentru ca nu isi propune sa faca arta, frumosul lui Grigore Ureche este natural, spontan, nepremeditat, putem vorbi de o expresivitate involuntara.

-Letopisetul tarii Moldovei-

Este o cronica independenta.

-Scopul cronicarului:-

- a. sa transmita o experienta utila urmasilor sai: ca sa nu se inece a toate tarile anii trecuti si sa nu sa stie ce s-au lucrat
- b. cronica are un scop instructiv, educativ: sa ramaie feciorilor si nepotilor, sa le fie de invatatura, despre cele rele sa se fereasca si sa sa socoteasca, iara despre cele bune sa urmeze si sa invete si sa sa indirecteze.

-Importanta cronicii:-

- a. cea mai veche cronica in limba romana, care ni s-a pastrat
- b. pentru prima oara, Grigore Ureche scrie despre originea romanica a romanilor si despre unitatea romanilor din cele trei tari romanesti: romanii, cati sa afla locuitori la tara Ungureasca si la Ardeal si la Maramorosu, de la un loc santu cu moldovenii, si toti de la Ram sa trag.
- c. Grigore Ureche, bun cunoscator a limbii latine, sustine originea romanica a limbii romane, stabilind asemanari intre cuvinte romanesti si cuvinte latine; deasemenea vorbeste despre cuvintele straine, care au intrat in limba romana: asijderea (la fel) si limba noastra din multa limbi iaste adunata si ne iasta amestecat graiul nostru cu al vecinilor, macara (desi) ca de la Ram ne tragem, si cu ale lor cuvinte ni-s amestecate, de la ramleni cele ce zicem latina, paine, ei zic panis, carne ei zic caro, gaina ei zic galena, muiaria, muier, fameia, femina, parinte, pater, al nostru, noster si altile multe din limba latineasca, ca ne-am socoti pre amaruntu (amanuntit) toate cuvintele le-am intelege.
- d. are valoare documentara, oferindu-ne informatii pretioase despre epoca infatisata: 1359-1594
- e. are si o valoare literar-artistica, marcand inceputul desprinderii de naratiunea istorica si a evolutiei spre naratiunea artistica

Ideile cronicarului: originea romanica, unitatea romanilor, alcatuiesc o forma mentis romaneasca si in operele celorlalti cronicari.

Epoca infatisata: in cronica sa Grigore Ureche relateaza evenimentele de la al doilea descalecat al lui Dragos Voda (1395) pana la Aron Voda (1594).

O epoca turbure, framantata din cauza:
numeroaselor razboaie (turci, tatar, lesi)
lupte interne pentru putere
calamitati (foamete, seceta, ciuma, cutremuri)

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Atitudinea fundamentala a oamenilor este lupta. Virtutea esentiala este vitejia. Modelul eroic absolut este stefan cel Mare.

-Arta portretului-

Grigore Ureche este intemeietorul portretisticii in literatura romaneasca. El construiesc portrete-caracter, alcatuite din trasaturi esentiale cu o insistenta asupra unei trasaturi dominante (portret esentializat, sintetic). Pune accentul pe trasaturile morale.

-Portretul lui stefan cel Mare-

- fost-au - forma inversa ne introduce intr-un timp trecut al povestirii
- om nu mare de statu - mic; cronicarul ocoleste adjectivul mic, care ar insemna o diminuare a personalitatii domnitorului
- manios si de graba varsatoriu de sange nevinovat - era un om impulsiv
- om intreg la fire - destept
- nelenesu - iute, ager; se sugereaza neodihna domnitorului, agitata permanenta pentru treburile tarii.
- la lucru de razboaie mester - bun strateg
- unde era nevoie insusi se vara, ca vazandu-l ai sai sa nu sa indarapteze - era un om al faptei, constient de valoarea exemplului personal; implicandu-se direct in lupta, isi asigura victoria
- stiindu-se cazut jos, sa ridica deasupra biruitorilor - darz, voluntar, stia sa transforme o batalie pierduta in victorie
- caracterizarea indirecta prin raportarea fiului sau Bogdan la faptele sale vitejesti
- caracterizarea lui stefan cel Mare prin secvente interioare
- urmasii, Bogdan, Petru Rares, sunt caracterizati prin raportare la ilustrul lor inaintas
- caracterizarea prin proverb
- in rama portretului cronicarul prezinta durerea poprului la moartea lui stefan cel Mare: de plangea toti ca dupa un parinte al sau

Cronicarul prezinta sanctificarea lui stefan cel Mare: sveti stefan, pentru lucurile lui ale vitejesti. Se poate vorbi de usoara contradictie, pentru ca cronicarul isi demitizeaza eroul, care au fostu om cu pacate.

Providentialist, cronicarul noteaza toate fenomenele naturale iesite din comun, care au anuntat moartea domnitorului: iarna grea si geloasa, vara cu ploi grele si multa inecare in apa.

La sfarsitul portretului cronicarul reda in stil indicativ testamenul lui stefan cel Mare. Din el reiese constienta propriei valori si realismul politic al domnitorului.

Portretul lui stefan este un portret-caracter, esentializat, sintetic. Se insista asupra trasaturilor morale; detalii fizice putine; caracterizare prin proverb; caracterizare prin secvente ulterioare;

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

marea arta a cronicarului consta, ca prin cuvinte simple, pe intelesul tuturor reuseste sa le dea dimensiunile unei personalitati iesite din comun.

Foloseste propozitii scurte, jucstapuse, unele antitetice. Cuvintele obisnuite in epoca astazi au valoarea unor metafore (stiindu-se cazut jos). Timpul da cronicii lui Ureche calitate de arta.

Acest portret est estatic, prezentandu-l pe stefan asa cum este el la un moment dat, la capatul celor 47 de ani de domnie.

Alte personaje:

- Bogdan este prezentat prin raportare la stefan cel Mare: lupta ca sa nu piara numele cel vitejasc al tatane-sau, priveghea ca sa nu sa stirbeasca tara ce-i ramasese de la tata-sau
- Petru-Rares: ca un pastor bun priveghea ca sa lateasca ce au apucat
- Lapusneanu este caracterizat prin vorbele sale memorabile adresate boierilor

-Naratiunea-

Naratiunea este simpla, concisa, sobra. Concoziunea era o calitate apreciata in anticitate si in evul mediu latin.

Comparand cronica lui Ureche cu cronica lui Macarie, se constata ca Ureche amplifica, povesteste mai amanuntit.

Amplificare epica: Ureche foloseste informatii putine din izvoare interne si externe, dar acestor informatii le da coerenza intr-o povestire continua.

Ritmul naratiunii este alert, dat de numarul mare de evenimente. Ureche stie sa gradeze faptele, sa le inlantuiasca cauzal.

Ureche face pauze, povestind despre alte popoare, sau dand sfaturi.

Naratiunea este lineara, cronologica, totusi exista nuclee narrative - nuvele:

- a. fuga lui Petru-Rares in Ardeal: scindarea naratiunii in fundal, si in prim plan intamplarile lui Petru-Rares. Cronicarul foloseste cuvinte cotidiene, prezentandu-l pe Petru Rares flamandu si trudit, ospatat de oameni intalniti cu peste fript
- b. lupta lui Ion Voda cel Cumplit impotriva turcilor la Hotin. Are trei parti: prezinta hotararea sultanului de a ocupa cu orice pret Moldova si de a-l pedepsi pe Ion Voda cel Cumplit (pregatiri de lupta, trimiterea unor oameni in recunoastere si de a-l pedepsi pe Ion Voda cel cumplit, tradarea marilor boieri), batalia propriu-zisa (cronicarul imbina prezentarea panoramica cu detaliile, prin planuri), deznodamantul si soarta tragica a lui Ion Voda cel Cumplit.

-Descrierea-

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Este sobra, concisa, exacta.

a. descrierea Ardealului

b. descrierea secetei din vremea lui Petru schiopul - se bazeaza pe enumerare reusind sa redea printr-o sugestie hiperbolica proportiile calamitatii

c. micromonografii de popoare: unguri, lesi, tatari

-Dialogul-

Nu exista dialog propriu-zi. Exista siruri dialogate, vorbire directa reproducata la persoana a treia (Lapusneanu - Tomsa): Au intrebatu spre dansii: "Ce oameni sunteti?" Ei au zis: "Suntem pascari", zic sa le fie zis: "De ma vor, eu ii vru pre ei si de nu ma iubesc, eu ii iubesc pre dansii si tot vom merge ori cu voie, ori fara voie"

-Mijloace expresive propriu-zise-

Sunt putine podoabe stilistice. Ureche foloseste comparatia cu al doilea element luat din domeniul animalier: stefan cel Mare ca un leu, turcii ca niste lupi, domnul era ca o matca fara ac. Toate comparatiile dau concretete exprimarii (ca un leu, ca un pastor, ca vasul fara de fund). Repetarea unor substantive cu inteles apropiat: s-au scapat de mult bine si aparatura, tara miscatoare si neasazata, cap si incepatura lucrurilor.

-Lexicul-

Ureche foloseste fondul arhaic si popular al limbii. Intalnim putine slavonisme (sveti, predoslavie, nacazanie, aga, ceaus, pasa, sultan, spahii), fonetisme moldovenesti (a in locul lui u : ambla, ample; h in locul lui f : hierul, hiara); inversiuni verbale (dusu-l-au , fost-au), forme vechi (vadzu, dichioasa).

-Stilul-

Stilul este sobru, concis, natural si popular. Ureche foloseste o limba clara, cursiva, scapata de sub influenta tiparelor religioase. Contactul cu umanismul prin filiera polona nu a lasat urme adanci asupra exprimarii lui Ureche. Contactul cu cultura populara a facut ca exprimarea cronicarului sa fie simpla, spontana, dar autentica.

Ureche a inaugurat forma simpla a naratiunii in literatura romana si portretistica; avand la baza informatii putine el a stiut sa dea coerenta intr-o povestire proprie.

Din punct de vedere compozitional, Ureche imparte povestirea, relatarea in fragmente, unitati narative, fiecare fiind constituite in jurul unui eveniment sau al unei personalitati. Fiecare unitate narativa are un titlu semnificativ. Povestirea este intrerupta de citatul memorialistic, introdus prin zic sa fie zis.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Letopisetul tarii Moldovei deschide seria narativa cronicareasca. Cronica lui Ureche este un izvor de inspiratie literara: Costache Negruzzi: Alexandru Lapusneanul, Vasile Alecsandri: Dumbrava Rosie, Despot-Voda, Delavrancea: Viforul, Apus de soare.

Cronica s-a pastrat in 22 de manuscrise cu intercolari: Simion dascalul, Axinte Uricariul, Misail Calugarul.

-Miron Costin-

Miron Costin a fost un mare carturar, un umanist, un reprezentant de frunte al renasterii romanesti. Bun cunoscator al limbilor latina si polona, avand vaste lecturi istorice, literare, filozofice, Miron Costin ofera profilul unui adevarat umanist. Pentru prima oara intalnim constientizarea actului creator. Miron Costin este primul nostru sciitor autentic, care isi da seama de valoarea actului creator, caci spune el scrisoarea este lucru vecinic sau marele si puternicul Dumnezeu a dat oglinda uscusita mintii omului, scrisoarea (elogiul scrisului, ca forma de etrenizare a experientei omenesti. Este constient ca scrie pentru a fi citit (dovada deseale adresari: iubite cetitorule). Aspectul elaborat al scrisului sau dovedeste ca cronicarul urmarea obtinerea unor efecte literare. O fraza din Costin la lectura sugereaza compozitie, arta. Pe Miron Costin il intereseaza nu numai ce comunica ci si cum. Exprimarea sa este ampla, nuanzata, analitica. Spre deosebire de stilul concis, sobru, neutru a lui Ureche, stilul lui Costin este elevat, carturaresc, studiat, prelucrat. Putem vorbi de o expresivitate voluntara.

-Opera lui Miron Costin-

- Viata lumii - poem filozofic
- Letopisetul tarii Moldovei - de la Aron-Voda (1594) la Dabija-Voda (1661)
- Cronica tarilor Moldovei si Munteniei
- Istoria in versuri polone despre Moldova si tara Romaneasca
- De neamul moldovenilor

-Letopisetul tarii Moldovei-

Miron Costin continua cronica lui Grigore Ureche. Relateaza 57 de ani din izvoare poloneze, restul de 9 ani din evenimente traite.

Din cronica lui Miron Costin se desprinde o alta imagine a Moldovei (sfasiata de numeroase lupte interne pentru putere: numeroase comploturi, tradari, pedepsiri, la care se adauga calamitatile naturale). Foarte sugestiv cronicarul scrie tara hierbe. Coplesit de atata rautati si necazuri omul imbla ca fara sine. Pentru prima oara intalnim in cronicile romanesti tragismul vietii, a conditiilor umane. Miron Costin exprima cutremurarea omului in fata raului, a egoismului, a cruzimii, a suferintei si mai ales in fata timpului si a mortii: caci nu santu vremile supt carma omului, ci bietul om supt vrem.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Pe linia deschisa de Ureche, Miron Costin afirma originea romana a romanilor prin sase versuri lansate in fruntea cronicii, numite stihuri de descalecatul tarii:

Neamul tarii Moldovei de unde sa traganeasca
Din tarile Ramului, tot omul sa creaza.
Traian intai, imparatul supuindu pre dacii,
Dragos apoi moldoveni premenindu pre vlahii,
Martor este Traianul, santul in tara noastra
si Turnul Saverinului, munteni, in tara voastra.

In aceste versuri cronicarul se refera la primul descalecat a lui Traian si al doilea descalecat a lui Dragos; invoca argumentele arheologice: valul lui Traian si Turnul Severinului.

-Arta portretului-

Costin este primul cronicar, care incearca sa le dea viata interioara a personalitatilor portretizate. El nu se mai lase atras doar de evenimente exterioare ale vietii, ci este preocupat de intelegerea mobilurilor psihologice ale gesturilor, comportamentelor, faptelor, deci Miron Costin construieste portrete psihologice.

Unele personaje sunt caracterizate complex (se realizeaza trecerea de la personalitate la personaj, pentru ca omul este pus sa se manifeste prin comportament).

Unele personaje sunt surprinse in foarte multe situatii.

Lupu: la inceput, intrigant, insetat de putere; domn bun, iubitor de cultura; insetat de putere si lacom lupta impotriva lui Matei Basarab; dupa pierderea tronului - singur si parasit de toti.

Portretele in sine sunt concise, dar sugestive. De exemplu portretul lui Gheorghe stefan om deplin, capu intreg, fire adanca. Portretul lui Tomsa mare varsatoriu de sange, gros la hire si prostatec.

Miron Costin pune un accent deosebit pe psihologie: o galerie de psihologii. Cronicarul nu se pierde in amanunte, dar notand un gest, un comportament sau niste cuvinte sugereaza perfect psihologia acestora.

Psihologii individuale:

- psihologia prefacutului: Gheorghe stefan cu fata scarnita de mare mahniciune si cu scrisoare scarnita isi joaca perfect rolul sotului indurerat in fata lui Vasile Lupu
- psihologia suspiciunii: Vasile Lupu banuieste ca a fost tradat l-au lovit ganduri de purcesul logofatului, a inceput a vedea, a sune glas de unguri si de munteni
- psihologia vinovatului: boierii ciogolesti cat pri pasitul lor si pre cautatura cine le-ar hi luat seama le-ar hi cunoscut indata vina
- psihologia ingratului: Barbu stefan

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

- psihologia colectiva: linsarea boierului grec Batiste Veveli

Cronicarul foloseste o multime de verbe pentru a reda felul cum toti taranii rasculati actioneaza asemenea unui singur individ. Astfel pentru prima data intalnim personajul colectiv.

-Naratiunea-

Naratiunea este vie, antrenanta, ampla fata de exprimarea seaca, concisa a lui Ureche. Costin selecteaza numai evenimentele si personajele de maxim interes spre deosebire de Ureche care inventariaza. Cronicarul stapanese perfect naratiunea, stie sa gradeze faptele, sa sporeasca interesul, sa faca pauze, digresiuni (scrisori, discursuri, moralizari).

Cronica lui Costin este alcatuita dintr-o succesiune de povestiri, de nuvele, toate avand un caracter dramatic: intoarcerea in tara a lui Barnovschi-Voda, incercarea lui Gaspar-Voda de a-l otravi pe vornicul Bucioc, caderea lui Vasile Lupu, istoria movilestilor.

Cronicarul foloseste o serie intrega de formule prin care da o anumita ritmitate povestirii: formule de anticipare (precum vei vedea sau precum vei afla la randul sau), formule de intoarcere (si sa ne intoarcem la ale noastre sau sa ne intoarcem, acum iara la povestea de unde am parasit).

Naratiunea este dramatizata de dialog. Foarte des cronicarul trece de la vorbirea directa la vorbirea indirecta si invers: caderea lui Vasile Lupu.

Ca un model de naratiune: prabusirea casei lui Vasile Lupu.

Principalele momente:

- un prolog bazat pe o vasta comparatie care anunta destinul tragic al domnitorului
- un rezumat narativ in care cronicarul prezinta biografia tradatorului Gheorghe Stefan
- istoria lui Pir imparat
- convorbirea in stil indirect si apoi in stil direct intre Vasile Lupu si Gheorghe Stefan
- banuielile lui Vasile Lupu
- groaza ciogalestilor
- scrisoarea ciogalestilor catre Vasile Lupu (semn de modernitate)
- episodul calugarului
- convorbirea dintre ciogalestii tradatori si Vasile Lupu, redata in stil indirect si direct
- sosirea lui Stefan Serdariul care neaga cu putere orice acuzatie
- pierderea bataliei si a tronului
- sfarsitul trist a lui Vasile Lupu
- numeroase lamentatii si moralizari ale cronicarului.

-Descrierea-

Descrierea este mai ampla, amanuntita.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

1. Descrierea navalirii lacustelor:

- cronicarul rememoreaza aceasta calamitate naturala la care a asistat pe cand studia la colegiul iezuit de la Bar din Polonia
- in acest fragment cronicarul imbina descrierea precisa a fenomenului cu prezentarea reactiilor pe care le produce in sufletele oamenilor
- pentru prezentarea acestui fenomen iesit din comun foloseste metafore: valuri de lacuste, un nou, o negura
- exista a transfigurare a realitatii prin notarea proportiilor pe care le dobandeste fenomenul in ochii ingroziti ai oamenilor
- pentru ca autorul noteaza reactii sufletesti si exprima sentimente de groaza, spaima, este o descriere literara

2. Descrierea fastului vestimental prin care se realizeaza atmosferizarea: darabanii lui Tomsa.

-Dialogul-

Dialogul este foarte viu, individualizeaza psihologii - mai ales in intalnirea lui Vasile Lupu cu boierii ciogolesti si cu stefan serbariul

-Realizarea artistica-

Stilul este ingrijit, studiat, carturaresc, intelectual. Se observa influenta textelor latine.

Inovatia lui Miron Costin este mai ales in domeniul sintaxei. Cunoscator al frazei latine, el o desfasoara in moldoveneste. Astfel construieste perioade ample, arborescente cu verbul la sfarsit.

in ceea ce priveste modalitatea exprimarii observam antepunerea adjectivului (oarba navala a turcilor), calificarea prin adjective perechi (ganduri spurcate si rele), aducerea in fata a adverbilor (atuncea, tare, acolo, amu).

Unele fraze incep prin verbe, alteori cronicarul distanteaza predicatul de subiect, incat propozitia este greu de inteles. Cronicarul este preocupat sa innoiasca mereu exprimarea si mai ales modul de a incepe povestirea. Intalnim multe citate si dihtoane latinesci (Bella momentis constant).

Daca naratiunea lui Ureche pune accentul pe actiune, relatarea lui Costin se constituie mai mult in comentarii, interpretari si moralizari ale cronicarului.